

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS
VUOSIKERTOMUS 2003

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikertomus vuodelta 2003 on julkaistu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja ranskaksi.

Kannen kuva on korkeimman hallinto-oikeuden käytössä olevasta rakennuksesta osoitteessa Fabianinkatu 15.
Kuvaaja: Risto Laine

Korkeimman hallinto-oikeuden julkaisu 1/2004

4

Oikeusturva ja yhteiskunnan muutos**Pekka Hallberg**

presidentti

6

Toimintavuodesta 2003

8

Vaaliasioista**Lauri Tarasti**

hallintoneuvos

9

Tuloverotuksen kansainvälistymisestä**Olof Olsson**

hallintoneuvos

10

Ulkomaalais- ja kansalaisuusasioista**Ilkka Pere**

hallintoneuvos

11

Organisaatio ja talous**Sakari Vanhala**

kansliapäällikkö

15

**Korkeimman hallinto-oikeuden
henkilökunta 31.12.2003**

16

Tilastoja

29

**Hallintolainkäytön muutoksen-
hakujärjestelmä**

Oikeusturva ja yhteiskunnan muutos

Pekka Hallberg

Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti

Oikeusturva tavoitteena. Kun korkein hallinto-oikeus 85 vuotta sitten 1918 perustettiin ja sen asema seuraavana vuonna hallitusmuodossa vahvistettiin, tavoitteena oli kansalaisten oikeusturvan ja oikeusvaltion rakenteiden kehittäminen. Vuosikymmenten aikana muutoksenhakuoikeutta, hallintolainkäyttöä ja siinä noudatettavaa oikeudenkäyntimenettelyä on voitu jatkuvasti uudistaa. Nyt hallintotuomioistuimet voidaan nähdä avainasemassa kysyttäessä, minkälainen on tämän päivän suomalainen oikeusvaltio.

Oikeusturvan perusteisiin kuuluva yleinen valitusoikeus vahvistettiin lakisääteisesti jo vuonna 1950 lailla muutoksenhausta hallintoasioissa. Kansalaiskeskeistä ajattelua korostaen avattiin tuolloin valitusoikeus myös ylimmän hallitustason päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä oikeusturvan kansainvälisesti edistyksellinen järjestely on sittemmin edistänyt ihmisoikeussopimusten omaksumista ja nykyisten oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien vaatimusten täyttämistä.

Hallintotuomioistuinten vahvistaminen. Läänioikeuksien perustaminen vuonna 1955 ja kehittäminen osittaisuudistuksin riippumattomiksi alemman asteen hallintotuomioistumiksi antoi hyvän pohjan nykyisille alueellisille hallinto-oikeuksille. Niiden asema on vahvistettu vuoden 2000 perustuslaissa. Maam-

me kahdeksan hallinto-oikeutta ja myös Ahvenanmaan hallintotuomioistuin kantavat yleisinä väliasteen tuomioistuimina olennaisen vastuun kaikille meille tärkeissä asioissa, muun ohella ympäristön, verotuksen, sosiaaliturvan ja elinkeinojen harjoittamisen edellytysten sekä yleensäkin julkisen vallan lainmukaisuuden oikeusriidoissa.

Hallintotuomioistuinjärjestelmä on viime vuosina täydentynyt, kun vuonna 2002 perustettiin markkinaoikeus jatkamaan kilpailuneuvoston ja aikaisemman markkinatuomioistuinten työtä kilpailunrajoituksia, julkisia hankintoja ja markkinaa koskevissa asioissa. Vuonna 2003 avattiin ylimääräinen muutoksenhakuoikeus myös vakuutus-oikeuden päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Uudistukset korostavat entisestään korkeimmalle hallinto-oikeudelle perustuslain mukaan kuuluvan lainkäytön valvontatehtävän merkitystä, käytännössä yhteydenpito- ja kehittämisvastuuta hallintolainkäytön kokonaisuuden toimivuudesta siihen kohdistuvia odotuksia vastaavasti. Vireillä on asioiden käsittelyä ja menettelyn joutuisuutta koskevia uudistustoimenpiteitä.

Oikeudenkäyntimenettelyn kehittämisessä on aikaisempien vuosikymmenten muutoksenhakua, asiakirjojen lähettämistä, asioiden käsittelyä ja päätösten tiedoksiantoa koskevat erillisuudistukset koottu vuonna 1996 yhtenäiseen hallintolainkäyttölakiin. Se on nykyaikainen ja joustava, erilaisiin asiaryhmiin sovellettava yleislaki, jonka perustana on oikeusturvahenkilöiden prosessikäsitys. Laissa korostetaan asioi-

den selvittämisvelvollisuutta. Asioita ei saa ratkaista puutteellisen selvityksen pohjalta. Asianosaisten erilaiset edellytykset ajaa asiaansa oikeudessa eivät saa vaikuttaa oikeusturvaan. Samoin oikeudenkäyntikulut on voitu hallintotuomioistuimissa pitää kohtuullisina.

Yhteiskunnan muutos. Oikeusturvavaatimukset lisääntyvät ja muuttuvat yleisen yhteiskunnallisen kehityksen mukana. Tuomioistuinlaitoksen kehittämistä selvittänyt komitea on mietinnössään viime vuonna kiinnittänyt erityisesti huomiota väestörakenteen ja elinkeinorakenteen muutoksiin sekä hyvinvointiyhteiskunnan rakennemuutoksiin. Julkishallinnon laajentumisen rinnalle on monilla aloilla noussut kysymys palvelujen yksityistämisestä. Muutossuuntia ovat myös kansainvälistyminen ja hallintotehtävien hajauttaminen sekä taloudellisen integraation seurauksena toimintojen verkostoituminen. Puhutaan monirakenteisesta hallinnosta.

Kansanvaltaisessa järjestelmässä muutosten vaikutuksia on aina arvioitava kansalaisten kannalta. Vaikka oikeusturvan takeet nykyisin pyritään ottamaan huomioon myös hallinnon uudistuksissa ja menettelyssä, vallankäytön lainmukaisuus ja oikeutus täytyy voida myös kyseenalaistaa. Mahdollisuus saattaa hallintoviranomaisten päätösten lainmukaisuus riippumattomien hallintotuomioistuinten tutkittavaksi kuuluu oikeusturvan perusteisiin. Suomalaisen oikeusvaltion vahvuus, ihmisten todellinen turva vallankäyttöä vastaan, antaa edellytyksiä selviytyä myös maailman muutoksessa. ■

Toimintavuodesta 2003

Saapuneet. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui 3.806 uutta lainkäyttöasiaa vuonna 2003. Niistä 3.511 oli valitus- ja valituslupa-asioita. Hakemusasioita saapui 295, joista suurin osa oli purkuhakemuksia.

Saapuneissa valitus- ja valituslupa-asioissa suurimpia kokonaisuuksia olivat rakentamis-, kaavoitus-, ympäristö-, vesi-, liikenne- ja tieasiat (25 %), veroasiat (21 %) sekä sosiaali-, terveydenhoito- ja sairaanhoitoasiat (19 %). Suuria asiaryhmiä olivat myös ulkomaalaisasiat (11 %) ja kunnallisasiat (6 %). Saapuneiden asioiden asiaryhmittäisissä määrissä ei tapahtunut suuria muutoksia.

Ratkaistut. Korkein hallinto-oikeus ratkaisi 3.879 lainkäyttöasiaa vuonna 2003. Valitus- ja valituslupa-asioita oli 3.554. Loput 325 ratkaistua asiaa olivat hakemusasioita. Ratkaistuista asioista 71 prosentissa muutoksenhaun alaista päätöstä ei muutettu, 14 prosentissa sen lopputulosta ei muutettu ja 10 prosentissa muutoksenhaun alaista päätöstä muutettiin tai asia palautettiin alemmalle viranomaiselle. Muutoksenhakemus jätettiin tutkimatta 5 prosentissa ratkaistuista asioista.

Vuonna 2003 ratkaistuista 3.554 valitus- ja valituslupa-asiasta noin 58 prosentissa korkein hallinto-oikeus antoi aineellisoikeudellisen asiaratkaisun.

Ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 11,0 kuukautta.

Siirtyneet. Vuoden 2003 lopussa korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli vireillä 3.372 lainkäyttöasiaa.

Ei yleistä valituslupajärjestelmää. Valtaosassa korkeimman hallinto-oikeuden käsittelemistä asiaryhmistä ei ole valituslupajärjestelmää. Asianosaisella on siten pääsääntöisesti valitusoikeus ja korkein hallinto-oikeus antaa aineellisoikeudellisen asiaratkaisun.

Merkittävimmät asiaryhmät, joissa niitä koskevien lakien mukaan on ensin haettava valituslupaa, ovat veroasiat, ulkomaalaisasiat ja toimeentulotukiasiat. Perusteet valituslupien myöntämiselle on kuitenkin säädetty sellaisiksi, että muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei muodostu pelkkää prejudiikaatti- eli ennakkopäätösjärjestelmää. Vuonna 2003 ratkaistuista 1.443 valituslupa-asiasta noin 15 prosentissa valituslupahakemus hyväksyttiin.

Suulliset käsittelyt ja katselmukset. Vuonna 2003 korkein hallinto-oikeus järjesti yhden suullisen käsittelyn ja toimitti yhden katselmuksen.

Ennakkopäätösten julkaiseminen. Korkein hallinto-oikeus on vuodesta 1918 lähtien julkaissut periaatteellisesti merkittävimmät ratkaisunsa vuosikirjassaan. Vuosikirjaan valitaan päätökset, joilla on merkitystä lain soveltamiselle muissa samanlaisissa tapauksissa tai joilla on muutoin yleistä merkitystä.

Vuosikirjaan valituista päätöksistä julkaitaan jo niiden antopäivinä korkeimman hallinto-oikeuden kotisivuilla (<http://www.kho.fi> ja <http://www.hfd.fi>) samat ratkaisuselosteet kuin aikanaan vuosikirjassa. Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätösten selosteita vuodesta 1944 on saatavilla Valtion säädöstietopankissa Finlexissä (<http://www.finlex.fi>).

Vuonna 2003 korkein hallinto-oikeus julkaisi ratkaisuselosteet 103 vuosikirjapäätöksistä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus julkaisi kotisivuillaan lyhyitä ratkaisuselosteita muista kuin vuosikirjaan valituista päätöksistä.

Ennakkoratkaisupyynnöt EY-tuomioistuimeen. Vuonna 2003 korkein hallinto-oikeus ei lähettänyt ennakkoratkaisupyynnöjä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen. Vuosina 1995-2003 Suomesta on lähetetty 34 ennakkoratkaisupyynnöksiä.

Syyskuussa 2003 ensimmäiselle jaostolle keskitettiin maankäyttö- ja rakennusasioiden lisäksi vesiasiat ja ympäristölupa-asiat. Vesilaissa ja ympäristönsuojelulaissa tarkoitetuissa asioissa oikeuden kokoonpanoon kuuluu viiden lainoppineen tuomarin lisäksi kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta. Ensimmäisellä jaostolla istunnossa ovat (vasemmalta lukien) asian esittelijänä esittelijäneuvos Ilpo Havumäki, ympäristöasiantuntijaneuvos Pertti Vakkilainen, hallintoneuvos Jukka Mattila, hallintoneuvos Marjatta Kaján, istunnon puheenjohtaja presidentti Pekka Hallberg, hallintoneuvos Kari Kuusiniemi, hallintoneuvos Irma Telivuo ja ympäristöasiantuntijaneuvos Juhana Kämäri.

koratkaisupyynnöitä. Niistä korkein hallinto-oikeus on lähettänyt kymmenen. Korkeimman hallinto-oikeuden lähettämistä ennakkoratkaisupyynnöistä laaditut selosteet löytyvät Finlexistä.

Esitys valtioneuvostolle. Perustuslain 99 §:n 2 momentin mukaan ylimmät tuomioistuimet voivat tehdä valtioneuvostolle esityksiä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä. Korkein hallinto-oikeus teki 10.3.2003 esityksen valtioneuvostolle hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Siinä korkein hallinto-oikeus esitti muutoksia 49 lakiin eri ministeriöiden hallinnonaloilla.

Lausunnot. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuu vuosittain useita lausuntopyyntöjä etenkin hallintoa koskevista lainsäädäntökysymyksistä. Lausunnot julkaistaan vuosikirjassa. Vuonna 2003 lausunnot koskivat muun

muassa ympäristönsuojelulakia, kilpailunrajoituksista annettua lakia, kalataloudellisten istutus- ja maksuvelvoitteiden toimeenpanoa, liikennehankkeiden hallinnollisten menettelyjen kehittämistä, oikeudenkäynnin julkisuutta hallintolainkäytössä, tuomareiden kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia, polttoainemaksusta annettavaa lakia ja ajoneuvoverolakia, tuomareiden palkankorotuksia ja lisäpalkkioiden kohdentamista, osakeyhtiölakia, kaivoslakia sekä tuomareiden koulutusta.

Tutkimusjulkaisut. Korkein hallinto-oikeus aloitti vuonna 2001 tutkimusjulkaisujen sarjan edistääkseen lainkäytön tutkimusta. Vuonna 2003 sarjassa ilmestyi kolmantena teoksena "Kunnallisvalitusinstituution funktiot – Kunnallisvalitukset KHO:n ratkaisutoiminnassa". ■

Vaaliasioista

Lauri Tarasti
hallintoneuvos

Suomen vaalilainsäädäntö yhtenäistettiin 8.10.1998 voimaan tulleella vaalilailla (714/1998), joka sisältää säännökset eduskuntavaaleista, presidentinvaalista, kunnallisvaaleista ja europarlamenttivaaleista. Uuden lain tulkinnessa ei ole esiintynyt suurempia vaikeuksia, mitä osoittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuneiden vaalivalitusten vähäinen määrä:

1999 lainkäyttöasiat / valtiolliset vaalit	11
2000	8
2000 lainkäyttöasiat / kunnallisvaalit	1
2001	10
2002	2
2003 lainkäyttöasiat / valtiolliset vaalit	1

Merkittävä osa näistä valituksista on koskenut ehdokkaiden vaalikelpoisuutta. Siitä säädetään eduskuntavaalien ja presidentinvaalin osalta Suomen perustuslaissa, kunnallisvaalien osalta kuntalain 33 ja 34 §:ssä ja europarlamenttivaalien osalta vaalilain 164 §:ssä. Etenkin kuntalain (365/1995) voimaan tultua korkein hallinto-oikeus antoi vuoden 1996 kunnallisvaaleista useita vaalikelpoisuutta koskevia ratkaisuja (kaikkiaan 29).

Vaalilain 8 luvussa tarkoitettu vaalivalitus, jota edellä mainittu tilastointi on koskenut, on yleinen muutoksenhakukeino valitettaessa vaaleihin liittyvistä virheellisistä päätöksistä tai toimenpiteistä. Se on käytettävissä, jollei valittamista ole kielletty tai järjestetty muulla muutoksenhakutavalla, kuten esimerkiksi valitettaessa vaaliviranomaisten asettamista koskevista päätöksistä.

Vaaleja valmistaviin toimenpiteisiin ja vaa-

lien toimittamisessa tehtyihin päätöksiin ja toimenpiteisiin haetaan muutosta myös vaalivalituksella eli vasta vaalien jälkeen.

Vaalilaissa on useita valituskieltoja, jotta vaalien tulos saataisiin nopeasti voimaan eikä valitusta käytettäisi puhtaasti poliittisiin tarkoituksiin. Presidentinvaalien tuloksen vahvistamiseen ei saa lainkaan hakea muutosta valittamalla. Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen ja sen järjestöjen päätöksiin, jotka koskevat ehdokkaiden asettamista vaaleihin. Jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kielletty hallinto-oikeuden päätöksestä, joka koskee oikaisuvaatimusta ääni-oikeusrekisteriin merkitsemättä jättämisestä tai äänestysaluejakoa. Ylimääräinen muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kuitenkin näissäkin tapauksissa mahdollinen.

Ainoastaan vaalivalituksella voidaan vaalien tulosta oikaista tai, jollei se ole oikaistavissa, määrätä vaalit uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa. Vaaleja ei ole määrätty uusittaviksi koskaan muissa kuin kunnallisvaaleissa, viimeksi Keminmaan kunnassa vuonna 1997.

Vaalilain 102 §:n 3 momentin mukaan vaalivalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Näin on korkeimmassa hallinto-oikeudessa menetelty. Enin osa vaalivalituksista on käsitelty alle kolmessa kuukaudessa ja esimerkiksi oikaisuvaatimusta koskevat ylimääräiset muutoksenhaut muutamassa viikossa.

Paitsi vaalilain mukaisia vaalivalituksia korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsitellään myös kirkollisvaaleja koskevia valituksia kirkkolain ja saamelaiskäräjien vaaleja koskevia valituksia saamelaiskäräjistä annetun lain mukaan. Vuonna 1999 korkein hallinto-oikeus ratkaisi 657 tällaista valitusta, jotka koskivat ääni-oikeutta saamelaiskäräjävaaleissa. ■

Tuloverotuksen kansainvälistymisestä

Olof Olsson
hallintoneuvos

Veroasioiden osuus kaikista korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO) saapuneista asioista oli 36 % vuonna 1990 ja 21 % vuonna 2003. Veroasiat muodostavat tosin edelleen KHO:n suurimman asiaryhmän, mutta lukumääräisesti kehityssuunta on ollut laskeva. Samalla asioiden luonne on muuttunut rajusti; asiat ovat laajentuneet ja mutkistuneet. Selvä ero aikaisempaan verrattuna on myös siinä, että veroasiat koskevat yhä enemmän muihin maihin kuin Suomeen liittyviä henkilöitä ja toimia, sekä siinä, että sovellettavat oikeussäännöt eivät pelkästään rajoitu kansallisen oikeuden säännöksiin. Tämä ei koske yksinomaan välillistä verotusta, vaan yhä enemmän myös tuloveroasioita. Vaikka veroasioiden lukumäärä on vähentynyt, eivät KHO:n ennakkopäätökset verotuksen alalla ole menettäneet merkitystään; kaikista vuonna 2003 julkaistuis- ta asioista 35 % oli veroasioita.

Veroasioiden muuttunut luonne on osittain seurausta nykyisestä muutoksenhakujärjestelmästä, joka otettiin käyttöön vuonna 1994 ja joka edellyttää valituslupaa kaikissa veroasioissa keskusverolautakunnan ratkaisuja koskevia asioita lukuun ottamatta. Muutokseen on kuitenkin vaikuttanut myös 1980-luvun lopussa toteutettu valuuttasäännöstelyn purkaminen ja meilläkin sijaa saanut kansainvälinen verosuunnittelu, sekä Suomen taluselämän kansainvälistyminen ja tiivistyvä oikeudellinen yhdentyminen mm. EU:n, Euroopan neuvoston ja OECD:n piirissä. KHO:n vuosikirjassa vuonna 1990 julkaistuis- ta 94 veroasiasta vain kaksi koski kansainvälistä tuloverotusta. Toinen koski kysymystä siitä, oliko henkilö, jolla oli siteitä Ruotsiin, yleisesti verovelvollinen Suomessa, ja toinen Saksan ja Suomen välisen kaksoisverotussopimuksen soveltamista eläke-

tuloon. Neljätoista vuotta myöhemmin kansainvälistä tuloverotusta kokonaan tai osittain koskevien asioiden osuus vuosikirjassa julkaistuis- ta veroasioista oli 23 %.

Ennen oli harvalukuisissa kansainvälisissä veroasioissa usein kysymys henkilöverotuksesta ja tulo- ja varallisuusverolain yleistä tai rajoitettua verovelvollisuutta koskevien säännösten sekä ns. vuoden, myöhemmin kuuden kuukauden, säännön soveltamisesta. Toisinaan myös verotussopimusten soveltaminen saattoi tulla ajankohtaiseksi. Nykyisin tilanne on aivan toinen. Maamme kansainvälistä verolainsäädäntöä on kehitetty ja täydennetty mm. väliyhteisöjä (CFC) koskevalla lainsäädännöllä ja lisäksi verotussopimusten soveltamista edellyttäviä asioita on esillä säännöllisesti.

Kokonaan uusi, yhä tärkeämpi oikeuslähte myös tuloverotuksen alalla on EU-oikeus, erityisesti EU:n perussopimukset ja sosiaaliturvasetus sekä välittömän verotuksen alalla voimassa olevat EY-direktiivit. Unioniin liittymisen jälkeen KHO on pitänyt perusteltuna pyytää EY:n tuomioistuimelta ennakkoratkaisua yhdessä ja hallinto-oikeudet kolmessa tuloveroasiassa.

Ei ole harvinaista, että Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja erityisesti sen 6 artiklaan vedotaan myös tuloveroasioissa. Tällä alalla ihmisoikeussopimuksen sovellettavuus ei meillä ole toistaiseksi kärjistynyt samalla tavalla kuin skandinaavisissa naapurimaissamme.

Veroasioiden luonteessa tapahtunut muutos on tarjonnut KHO:lle ja sen henkilökunnalle paljon uusia haasteita. Nämä haasteet eivät luonnollisesti koske vain meitä, vaan myös alueellisia hallintotuomioistuimia ja keskusverolautakuntaa. Ilman jälkimmäisten viime vuosina kehittämää, monesti kunnioitettavaa valmiutta kohdata näitä haasteita, olisi KHO:n tilanne lainkäyttäjänä ja ennakkotapauksia ratkaisevana tuomioistuimena huomattavasti pulmallisempi kuin se tällä hetkellä on. ■

Ulkomaalais- ja kansalaisuusasioista

Ilkka Pere
hallintoneuvos

Korkein hallinto-oikeus (KHO) on pääsääntöisesti toisena muutoksenhakuasteena ulkomaalais- ja kansalaisuusasioissa. Päätöksen tekevänä hallintoviranomaisena on tällöin Ulkomaalaisvirasto. Ulkomaalaisviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla asianomaiseen alueelliseen hallinto-oikeuteen, turvapaikka-asioissa kuitenkin valitusviranomaisena on Helsingin hallinto-oikeus. Hallinto-oikeuden päätökseen haetaan kansalaisuusasioissa muutosta valittamalla, mutta ulkomaalaisasioissa valittaminen edellyttää KHO:n tähän myöntämää valituslupaa. Muutosta voi hakea sekä laintulkinnallisilla että tosiasiaperusteilla. Sovellettavina olevat oikeussäännökset antavat päätöksentekijälle varsin laajan harkintavallan. Muutoksenhakuluvan hakemisella ei pääsääntöisesti ole hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanon lykkävää vaikutusta, ellei KHO näin määrää.

Ulkomaalaisasioita koskevaa lainsäädäntöä, ulkomaalaislakia ja -asetusta, on 1990-luvulta lähtien useasti muutettu. Keskeisimmät KHO:n käsittelyyn tulevat ulkomaalaisasiat koskevat kansainvälisen suojelun tarpeeseen perustuvan turvapaikan tai oleskeluluvan myöntämistä taikka muilla perusteilla myönnettäviä määräaikaista ja pysyviä oleskelulupia sekä ulkomaalaisten maasta karkottamista tai käännäyttämistä. Turvapaikkaa ja suojelun tarpeen perusteella myönnettävää oleskelulupaa koskevat asiat tulivat KHO:n ratkaistaviksi vuoden

1998 alusta lukien sen jälkeen, kun niitä erityisenä muutoksenhakuelimenä käsitellyt turvapaikkalautakunta lakkautettiin. Muut oleskelulupa-asiat tulivat lainmuutoksella 1.5.1999 KHO:n ratkaistaviksi. Kansalaisuusasioissa säädettiin 15.8.1998 oikeus muutoksenhakuun.

Valituslupa ulkomaalaisasiassa voidaan myöntää, jos tähän on perusteita joko oikeuskäytännön ohjaamiseksi tai muun painavan syyn vuoksi. Valituslupaa harkittaessa otetaan huomioon asioiden tärkeä merkitys lupaa hakevan ulkomaalaisen turvallisuuden ja muiden elämän olosuhteiden kannalta. Vuonna 2003 valituslupa myönnettiin turvapaikka- ja pakolaisuusasioissa noin 13 prosentissa tapauksista ja muissa ulkomaalaisasioissa vastaava luku oli noin 11 prosenttia. Kysymys luvan myöntämisestä on pääsääntöisesti ratkaistu lupahakemuksen ja asiassa aikaisemmin kertyneen asiakirja-aineiston pohjalta. Tarvittaessa alueellisessa hallinto-oikeudessa on järjestetty suullinen käsittely lisäselvityksen saamiseksi asiaan.

Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten määrän kasvaessa 1990-luvulla merkitsi tämä samaan aikaan toteutettujen muutoksenhakumahdollisuuksien lisäämisen kanssa vastaavaa asiamäärien kasvua KHO:ssa. Niinpä tällä hetkellä KHO:n käsiteltävistä asioista on noin joka kymmenes ulkomaalais- tai kansalaisuusasia. Vuonna 2003 ratkaistiin 162 turvapaikka-asiaa ja 204 muuta ulkomaalaisasiaa sekä 12 kansalaisuusasiaa. Näistä 10 julkaistiin KHO:n vuosikirjassa. Merkittäviä ennakkopäätöksiä tehtiin esimerkiksi perheenyhdistämisen edellytyksistä. ■

Organisaatio ja talous

Sakari Vanhala
kansliapäällikkö

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa toimivat tuomareina presidentti ja 20 hallintoneuvosta. Presidenttinä on vuodesta 1993 lähtien toiminut oikeustieteen tohtori Pekka Hallberg.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on 38 esittelijää ja 40 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa. Kansliaa johtaa kansliapäällikkö Sakari Vanhala.

Vakinaisen henkilöstön lisäksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa on sivutoimisia asiantuntijajäseniä sekä tarvittaessa määräaikaista henkilökuntaa. Henkilötyöarvio vuodelle 2003 oli 102 henkilötyövuotta ja toteutuma noin 98 henkilötyövuotta.

Korkein hallinto-oikeus toimii kolmena jaostona. Ensimmäinen jaosto käsittelee muun muassa rakentamis- ja kaavoitusasioita sekä ympäristö- ja vesiasioita, toinen jaosto vero- ja kilpailuasioita sekä kolmas jaosto sosiaalisia, terveyden- ja sairaanhoitoasioita sekä ulkomaalaisasioita. Jaostot eivät kuitenkaan ole erikoistuneet pelkästään tiettyihin asiaryhmiin,

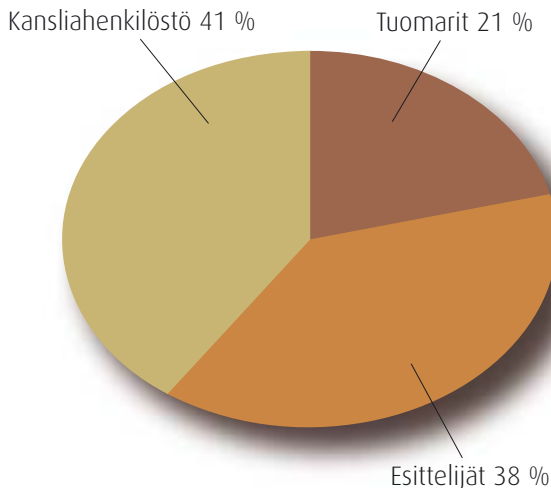
vaan ne voivat käsitellä kaikkia asioita. Esimerkiksi vuosilomien ja sairaspoissaolojen aikana voidaan toimia jaostojaosta poiketen.

Kun lainkäyttöasia on tullut vireille korkeimmassa hallinto-oikeudessa, jaostolla toimiva notaari ja osastosihteeri vastaavat ensi vaiheessa asian valmistelusta, muun muassa aineiston koonnista sekä selvitysten ja vastaselitysten hankkimisesta.

Esittelijä selvittää ennen istuntoa asian tosiseikat ja oikeudelliset kysymykset sekä laatii päätösehdotuksen. Tosiseikkojen selvittämiseksi korkein hallinto-oikeus voi myös tarvittaessa järjestää katselmuksen tai suullisen käsittelyn. Katselmuksia järjestetään lähinnä ympäristöön liittyvissä asioissa. Istunnossa esittelijän kirjallisen ja suullisen esityksen jälkeen tuomarit neuvottelevat ja päättävät asiasta.

Lainkäyttöasiat ratkaistaan jaostojen istunnoissa säännönmukaisesti viiden tuomarin kokoonpanossa. Vesilaissa ja ympäristönsuojelulaissa tarkoitetuissa asioissa sekä patenttia, hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia koskevissa asioissa oikeuden kokoonpanoon kuuluu lainoppineiden jäsenten lisäksi kaksi asianomaisen alan asiantuntijajäsentä. →

Korkeimman hallinto-oikeuden vakinainen henkilöstö

Periaatteellisesti merkittävä lainkäyttöasia voidaan ratkaista koko jaoston istunnossa tai korkeimman hallinto-oikeuden täysistunnossa. Valituslupa-asioissa hakemus voidaan hylätä kolmen tuomarin kokouksessa.

Keväällä 2003 valmistui työryhmäselvitys korkeimman hallinto-oikeuden toiminnoista ja työnkuluista. Tässä yhteydessä käytiin järjestelmällisesti läpi nykyiset toiminnot ja työnkulut sekä niihin liittyvät kehittämistarpeet ja

-mahdollisuudet. Selvitysten perusteella tehtiin nykyisiin kansliatoimintoihin useita yksittäisiä muutosehdotuksia.

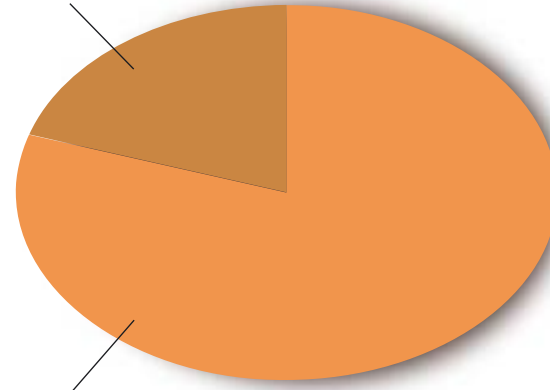
Selvityksessä käsiteltiin myös laajempia asiakokonaisuuksia, kuten kansliatoimintojen

laadukkuutta sekä hyvän työilmapiirin laatutekijöitä. Työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen liittyvien näkökohtien selvittämiseksi tehtiin vuoden lopulla lisäksi kyselytutkimus korkeimman hallinto-oikeuden henkilöstölle. →

Korkeimman hallinto-oikeuden henkilökuntaa syyskuussa 2003.

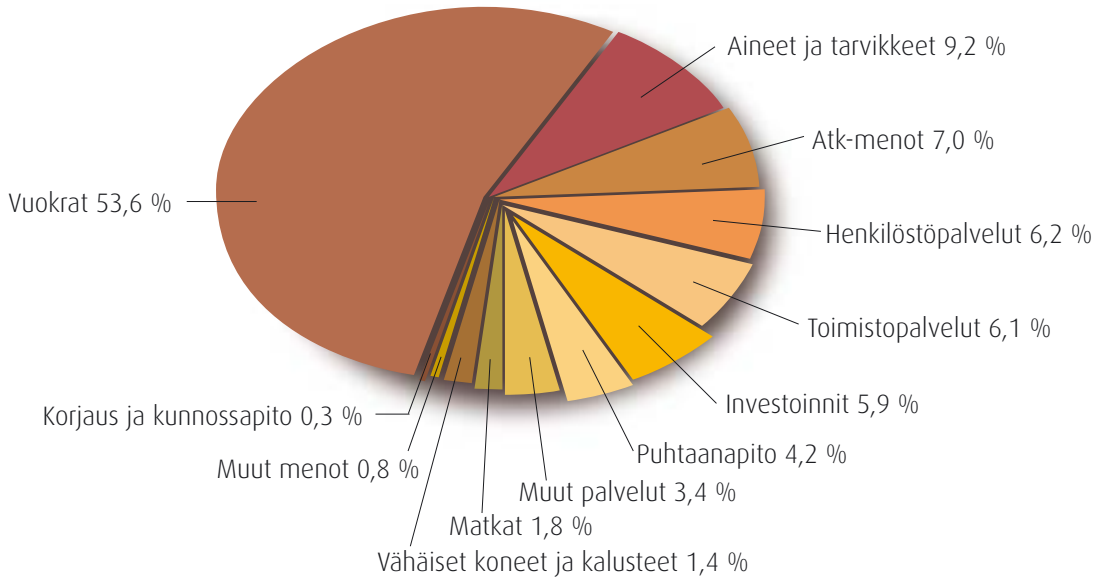
Palkkamenot / muut menot 2003

Muut menot kuin palkkamenot 20 %
1,6 milj. €

Palkkamenot 80 %
6,4 milj. €

Muut menot kuin palkkamenot

Kansliatoiminnot ehdotettiin organisoitavaksi uudelleen jakamalla toiminnot erillisiksi tehtäväalueiksi. Sijaisjärjestelyjä silmällä pitäen siirtyminen tehtäväalueelta toiselle tapahtuisi joustavasti. Kullekin tehtäväalueelle määrättäisiin vastuuhenkilö.

Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot olivat vuonna 2003 yhteensä noin 8 miljoonaa euroa. Taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavat tunnusluvut olivat 2 050 euroa/asia ja 39 asiaa/henkilötyövuosi. Luvuissa eivät ole mukana sivutoimiset asiantuntijajäsenet. ■

Korkeimman hallinto-oikeuden henkilökunta 31.12.2003

Presidentti

Pekka Hallberg

Hallintoneuvokset

Ahti Rihto
Ilmari Ojanen
Olof Olsson
Ismo Talikka
Esa Aalto
Pirkko Ignatius
Lauri Tarasti
Pirkko Lundell
Hannu Koskinen
Raimo Anttila
Tuulikki Keltanen
Marita Liljeström
Olli Nykänen
Pekka Vihervuori
Marjatta Kaján
Heikki Kanninen
Kari Kuusiniemi
Niilo Jääskinen
Ilkka Pere
Ahti Vapaavuori

Määräaikaiset hallintoneuvokset

Irma Telivuo
Heikki Jukarainen
Jukka Mattila

Ympäristö-asiiantuntija-neuvokset

Pertti Vakkilainen
Pertti Hannonen
Ilkka Hirsto
Heikki Kiuru
Pertti Seuna
Pertti Eloranta
Janne Hukkinen
Juha Kämäri

Yli-insinööri-neuvokset

Pentti Uuspää
Tapani Jokinen
Allan Johansson
Matti Kleimola
Kenneth Holmberg

Lisäksi yli-insinööri-neuvoksena toimi Karri Vartiainen 30.4.2003 asti.

Presidentti toimii ensimmäisen jaoston puheenjohtajana.

Toisen jaoston puheenjohtajana oli 31.12.2003 hallintoneuvos Ahti Rihto ja kolmannen jaoston puheenjohtajana hallintoneuvos Ilmari Ojanen.

Kansliapäällikkö

Sakari Vanhala

Esittelijäneuvokset

Marianne Båsk
Ilpo Havumäki
Paula Tenkanen
Marina Äimä
Matti Metsäranta
Tuulia Riikonen
Hannu Ranta (vv.)
Leena Halila (vv.)
Eila Rother

Vanhemmat hallintosihteerit

Kai Träskelin
Kari Honkala
Matti Halen (vv.)
Marja-Terttu Savolainen
Anne Niemi
Marjo Snellman
Anneli Tulikallio
Marja Ihto
Kristina Björkvall
Riitta Mutikainen
Marja-Liisa Judström
Liisa Tähtinen

Hallintosihteerit

Raimo Viitasaari
Kari Nieminen

Irene Mäenpää
Arja Niemelä
Marja Leena Kemppainen
Hannele Klemettinen
Mikko Rautamaa
Leo Kaasinen
Riitta Kreula
Marita Eeva
Päivi Pietarinen

Määräaikaiset hallintosihteerit

Satu Heikkilä
Petri Leinonen
Petteri Leppikorpi
Jaana Moilanen
Anne Nenonen
Minna Pulkkinen
Elisabeth Vuorenhela

Tiedotuspäällikkö

Timo Ahvenniemi

Atk-lakimies

Pekka Tuominen

Tietoasiiantuntija

Marja Halttunen (vv.)

Kirjaaja

Eeva Väänänen-Silén

Notaarit

Vuokko Kantanen
Paula Kilponen
Carita Rostiala
Marjatta Räsänen
Satu-Maarit Tarkkanen
Ritva Vähämaa

Taloussihteeri

Marja Klaavo

Atk-suunnittelija

Minna Ronkainen

Osastosihteerit

Liisa Hartikainen
Nina Johnsson
Anne Sahlman
Sinikka Savolainen
Kaarina Tallberg
Soili Tolvanen
Elina Tukiainen

Kirjastosihteeri

Piia Ronkainen

Toimistosihteerit

Merja Ahlfors
Pirkko Heikkinen
Mirja Johansson
Heli Kalajainen
Anneli Liukkonen
Liisa Martikainen
Sanna Mustasaari
Christina Nyberg
Tuula Pelkonen
Tarja Pihö
Irma Reunanen
Maarit Romppanen
Anneli Ronimus
Marja Tiuhonen
Eila Viitaniemi
Raija Vuori

Ylivirastomestari

Kari Joutsenlahti

Virastomestarit

Anssi Kaikko
Timo Rousku
Tapani Ruostela

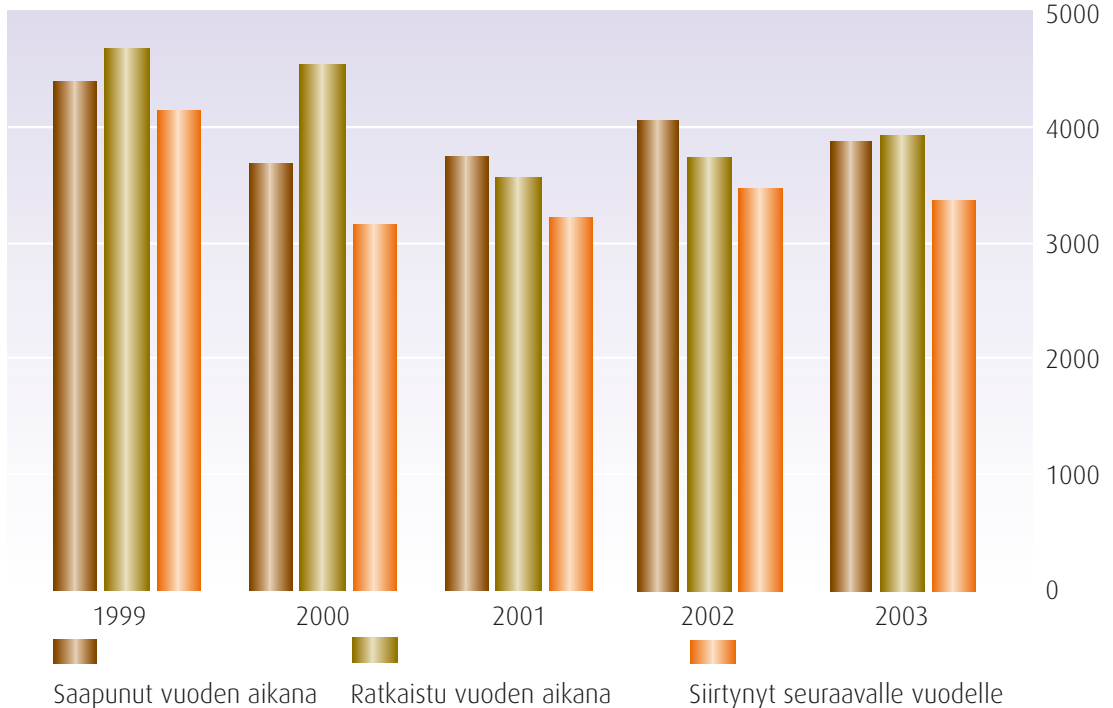
Korkeimman hallinto-oikeuden henkilö-kunnasta siirtyivät eläkkeelle 1.1.2003 alkaen hallintoneuvos Heikki Karapuu, 1.3.2003 alkaen esittelijäneuvos Liisa Hyvärinen, 1.6.2003 alkaen hallintoneuvos Timo Silenti ja 1.8.2003 alkaen hallintoneuvos Erkki Onikki.

Tilastoja

Työtilanne 1994–2003

	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Siirtynyt seuraavalle vuodelle
1994	6523	7302	4059
1995	4807	5909	2948
1996	4377	4526	2756
1997	3910	3852	2772
1998	4904	3565	4441
1999	4372	4701	4094
2000	3691	4574	3183
2001	3752	3612	3281
2002	4036	3778	3486
2003	3806	3879	3372

Työtilanteen kehitys 1999–2003

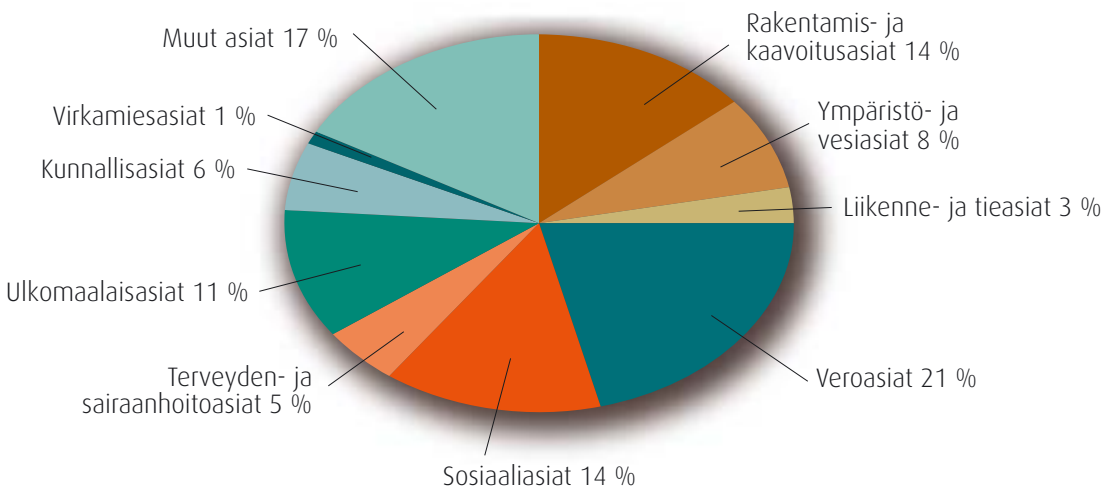
Saapuneiden asioiden määrät asiaryhmittäin 2000-2003

Valitusasiat	Lukumäärä				Valituksista %			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Rakentamis- ja kaavoitusasiat	317	457	568	496	10	13	15	14
Ympäristö- ja vesiasiat	211	228	317	289	6	7	9	8
Liikenne- ja tieasiat	71	108	62	103	2	3	2	3
Veroasiat	921	803	819	747	28	23	22	21
Sosiaaliasiat	472	460	439	495	14	13	12	14
Terveyden- ja sairaanhoitoasiat	162	193	158	184	5	6	4	5
Ulkomaalaisasiat	148	228	391	399	4	7	10	11
Kunnallisasiat	178	131	158	207	5	4	4	6
Virkamiesasiat	168	181	160	51	5	5	4	1
Muut asiat + prosenttipyöristykset	689	657	652	540	21	19	18	17
Valitusasiat yhteensä	3337	3446	3724	3511	100	100	100	100

Hakemusasiat	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Purku	271	216	231	229	77	71	74	78
Menetetyn määräajan palauttaminen	43	52	41	33	12	17	13	11
Muut	40	38	40	33	11	12	13	11
Hakemusasiat yhteensä	354	306	312	295	100	100	100	100

Kaikki asiat yhteensä	2000	2001	2002	2003
Kaikki asiat yhteensä	3691	3752	4036	3806

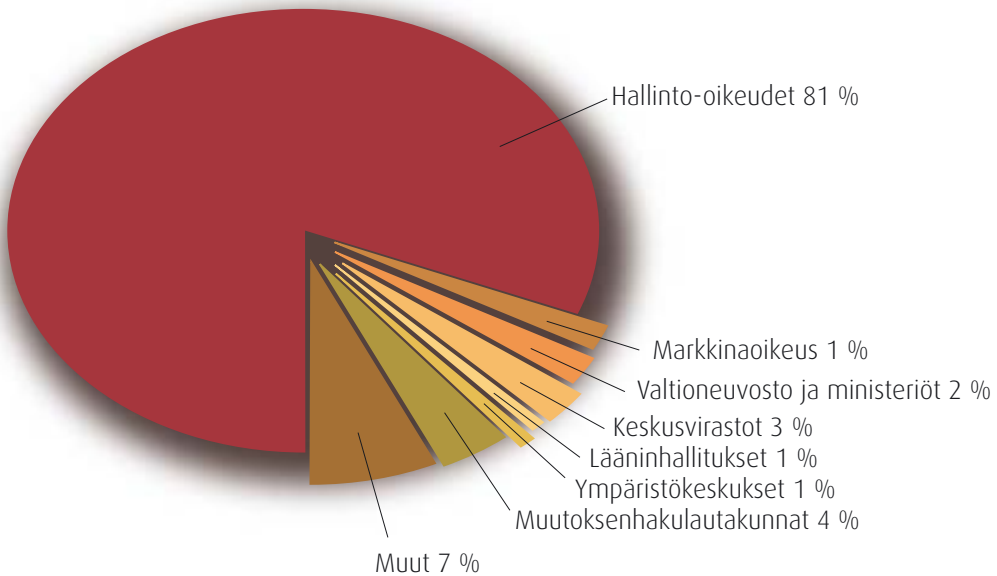
Vuonna 2003 saapuneet valitukset asiaryhmittäin

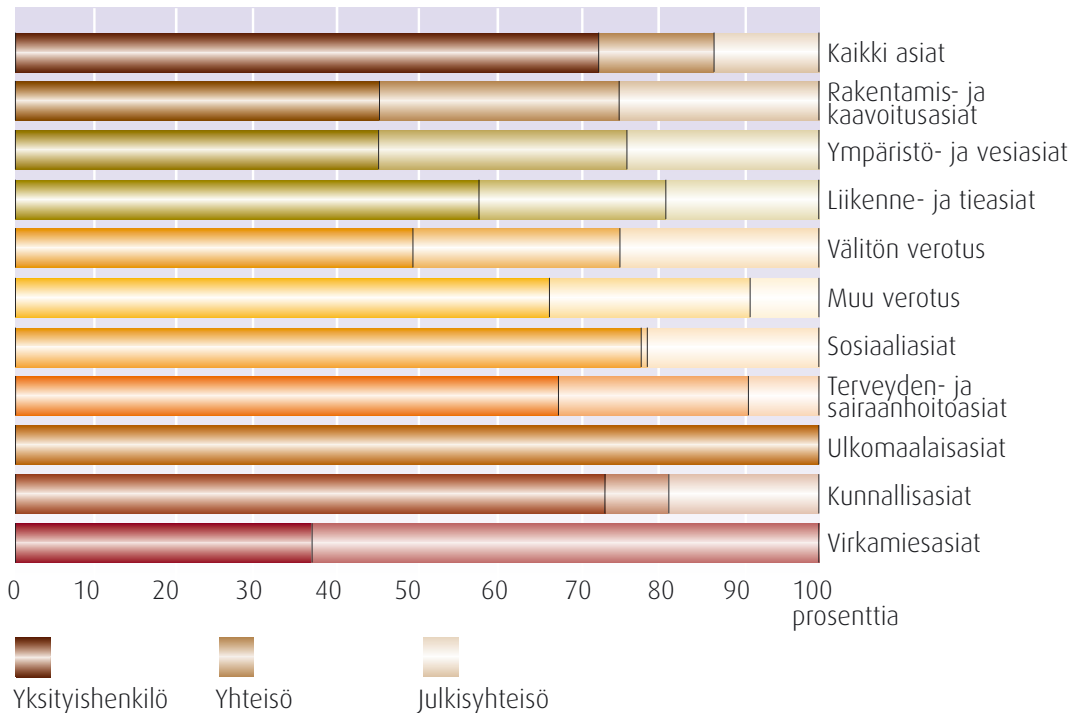
Saapuneet asiat viranomaisittain 1999–2003

	1999	2000	2001	2002	2003
Hallinto-oikeudet	2446	2605	2798	3119	3091
Markkinaoikeus ja kilpailuneuvosto		41	45	64	57
Vesiylioikeus	51	0	1	1	0
Valtioneuvosto ja ministeriöt	262	213	160	163	83
Keskusvirastot	129	100	105	96	101
Lääninhallitukset	28	26	47	40	27
Ympäristökeskukset	205	133	109	59	39
Muutoksenhakulautakunnat		192	216	194	146
Muut	587	381	271	300	262
Yhteensä	3708	3691	3752	4036	3806

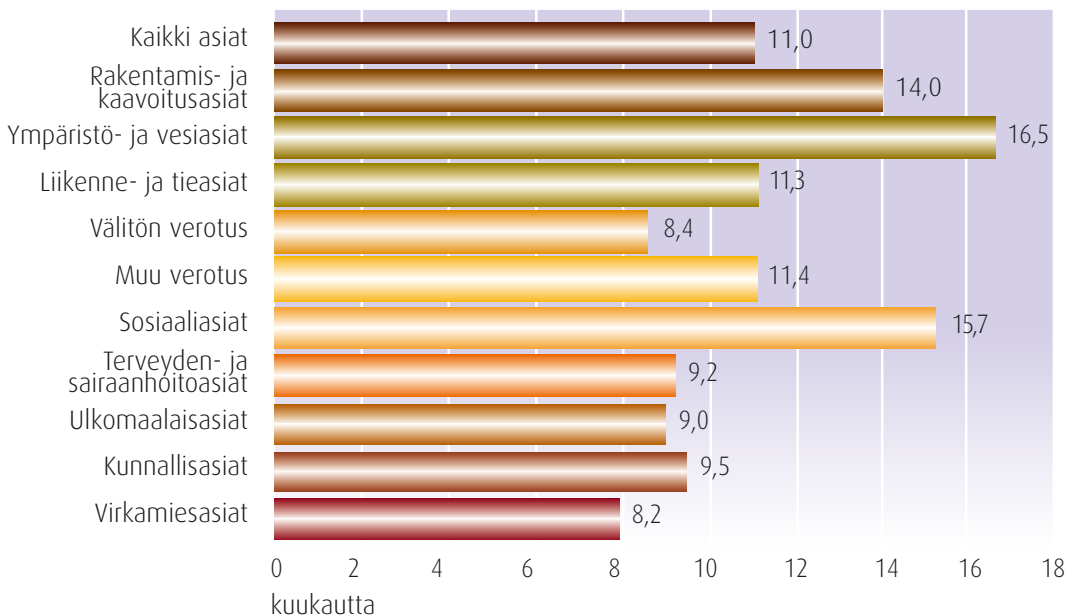
Vuonna 2003 saapuneet asiat viranomaisittain

Vuonna 2003 saapuneet asiat muutoksenhakijoittain

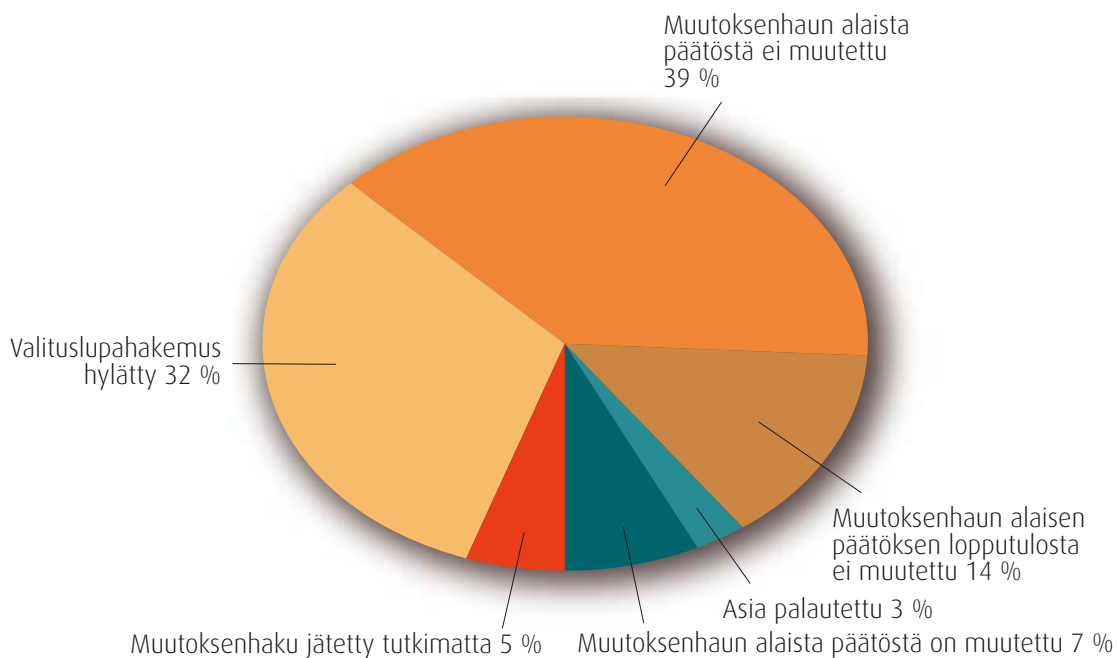
Vuonna 2003 ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika

Ratkaistujen asioiden lopputuloksesta (prosenttia)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1. Päätöstä valitusasiassa ei muuteta (lopputulokseltaan eikä perusteluiltaan)	26,8	29,5	26,6	27,3	33,0	27,5	27,6	29,8
2. Päätöksen lopputulosta valitusasiassa ei muuteta (mutta kylläkin perusteluja)	21,0	19,3	16,0	24,3	26,4	17,0	15,5	14,1
3. Päätöstä valitusasiassa muutetaan (myös lopputulokseltaan)	9,3	9,4	8,8	8,5	4,9	8,1	7,2	6,4
4. Valituslupahakemus hylätään	21,0	20,8	28,2	22,1	17,2	26,1	30,4	32,2
5. Valitusasia palautetaan	7,9	7,6	4,8	5,5	6,0	5,6	4,7	3,0
6. Ylimääräinen muutoksenhaku hyväksytään	0,6	1,2	0,9	1,1	0,7	0,8	0,5	0,7
7. Ylimääräinen muutoksenhaku hylätään	5,9	4,9	6,6	5,0	4,7	6,1	6,0	6,1
8. Siirretään hallitukselle	0,3	0,3	0,2	0,1	0	0	0	0
9. Siirretään muulle viranomaiselle	0,1	0,3	0,7	0,3	0,3	0,2	0,6	0,4
10. Asia raukeaa						2,0	1,2	2,1
11. KHO ei ota asiaa tutkittavakseen	7,1	6,7	7,2	5,8	6,8	6,6	6,3	5,2

Vuonna 2003 ratkaistujen asioiden lopputuloksesta

Vireillä olleet asiat saapumisvuosittain 31.12.2003

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Vireillä vuoden lopussa
Valitus	3	10	7	27	545	1595	2187
Valituslupa	0	0	0	9	124	854	987
Purku	0	0	1	9	30	123	163
Menetetyn määräajan palauttaminen	0	0	0	0	1	21	22
Kantelu	0	0	0	0	1	6	7
Muu hakemus	0	0	0	0	0	6	6
Yhteensä	3	10	8	45	701	2605	3372

Vanhimmissa vireillä olevissa asioissa on pyydetty ennakkoratkaisua Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta.

Korkeimman hallinto-oikeuden työtilasto vuodelta 2003

	Siirryneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhaun alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhaun alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
A. Asiaryhmittäin										
Valtiolliset vaalit	1	1	1	1						1
Kansalaisuusasiat	25	23	12	9			1	2		36
Ahvenanmaan itsehallinto	11		5	3	1		1			6
Kansalaisten yleiset oikeudet	1	1								2
Saamelaiskäräjävaalit		28	27	17	10					1
Turvapaikka- ja pakolaisuusasiat	101	206	162	141	5	7	1	8	2	143
Muut ulkomaalaisasiat	159	223	204	183	6	9	4	2	1	177
Maksuvapautus	2	4	4	1	2	1				2
Edunpalautus ja vahingonkorvaus		2	2	2						
Asiakirjajulkisuus	48	59	68	50	1		17			39
Tietosuoja	11	4	8	8						7
Siviilioikeudelliset oikeushenkilöt	2	4	3	2			1			3
Muu yleishallintoasia	13	25	17	15	1		1			21
Harkinnanvaraiset valtionavustukset	1	2							1	2
Yleinen oikeusapu	4	3	3	3						4
Virka- ja työsuhde (valtion virkamies)	18	37	29	22	4		1	2		26
Palkkaus, työaika ja vuosiloma (valtion virkamies)	14	8	7	6	1					15
Kurinpito (valtion virkamies)	6	8	7	7						7
Muu virkamiesoikeusasia (valtion virkamies)	9	9	13	11	1		1			5
Kuntajako	2	7	9	9						
Kunnanvaltuuston päätökset	34	48	45	41			3	1	1	36
Kunnanhallituksen päätökset	40	27	47	42	2	2	1			20
Kunnan lautakuntien päätökset	26	21	31	28	1		2		1	15
Virka- ja työsuhde (kunnan viranhaltija)	70	74	89	68	8	3	8	2		55
Palkkaus, työaika ja vuosiloma (kunnan viranhaltija)	17	10	12	11	1					15
Kurinpito (kunnan viranhaltija)	5	5	5	5						5
Kuntien yhteistoiminta	8	8	10	8	1		1		1	5
Muut kunnalliset asiat	12	15	13	12				1		14
Kirkko-oikeus	37	44	40	30	5	1	4		1	40
Eläkeasiat		14	3	2			1			11
Väestökirjanpito	1	5	1			1				5

	Siirtyneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhaun alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhaun alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
Etu- ja sukunimi	7	8	7	6		1				8
Muu väestöhallintoasia	1		1	1						
Ampuma-aseasiat	9	17	15	12	3					11
Yleinen järjestys, huvitilaisuudet	8	6	12	8	1	1	2			2
Seutu- ja yleiskaava	41	37	29	20	5		3	1		49
Asemakaava ja tonttijako	8	1	6	6						3
Rakennuskaava	3	1	3	3						1
Rantakaava	14		10	9		1				4
Rakennusjärjestys		2								2
Rakennuslupa-asiat	11	2	9	7		1	1		1	3
Muut rakentamiseen liittyvät lupa-asiat	5		4	3	1					1
Poikkeus- ja lohkomislupa-asiat	31	2	29	26	2		1			4
Rakennusvalvonta ja luvaton rakentaminen	5	2	4	3	1					3
Rakennussuojelu	7	1	7	4				3		1
Rakennuslain mukainen lunastusmenettely	4									4
Muut rakennusasiat	3	4	4	3				1		3
Maakuntakaava (MRL)	7	3	3	2			1			7
Yleiskaava (MRL)	69	62	28	24	1		3			103
Asemakaava (MRL)	89	50	81	72	5			4		58
Ranta-asemakaava (MRL)	24	12	10	7	2		1			26
Rakentamis- ja toimenpiderajoitus (MRL)		1								1
Rakennusjärjestys (MRL)	3	5								8
Muu maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvä asia (MRL)		1								1
Tonttijako (MRL)	2	2	4	4						
Kadut ja yleiset alueet (MRL)	3	10	4	4						9
Lunastaminen kaavan perusteella (MRL)	1									1
Rakennussuojelu (MRL)	2	2	4	3				1		
Rakennuslupa (MRL)	81	81	97	77	10		6	4		65
Suunnittelutarveratkaisu (MRL)	45	32	49	42	3		1	3	1	27
Rakennuksen kunnossapito, ympäristöhoito yms. (MRL)	2		2	1	1					
Toimenpidelupa (MRL)	22	23	27	20	4			3		18
Purkamislupa (MRL)	1	4	2	1				1		3

	Siirtyneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhaun alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhaun alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
Maisematyöluupa (MRL)	5	3	7	6			1			1
Rakennusrasitteet		2								2
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen (MRL)	1	4								5
Kiinteistöjen yhteisjärjestely (MRL)	1									1
Luonnollisen vedenjuoksun muuttaminen (MRL)	2	1	1					1		2
Poikkeaminen (MRL)	144	137	177	141	19	9	5	3	2	102
Rakennusvalvonta (MRL)	20	27	26	17	7		1	1		21
Muu rakennusasia (MRL)	2	8	4	3			1			6
Katu ja rakennuskaavat	2	2	3	3						1
Viemäri- ja vesijohto	1	2	1	1						2
Muut kunnallistekniikkaa koskevat asiat	1		1	1						
Ympäristölupa-asiat	130	95	72	47	16	5	2	2		153
Sijoituslupa-asiat	1									1
Naapuruussuhde	1									1
Jätehuoltoasiat	30	44	25	18	1		1	5		49
Ilmansuojelu		1								1
Terveysvalvonta-asiat	14	11	14	7	2	3	1	1	1	10
Meluntorjunta	2	4	4	4						2
Ympäristövaaralliset aineet		6								6
Maasto- ja moottoriveneliikenne	1	4	2	1	1					3
Maa-ainesasiat	23	31	24	19	1	2		2	1	29
Ulkoilu ja leirintä	2	1	2	2						1
Luonnonsuojelu	9	13	13	8	2	1	1	1		9
Mainostaulu		1								1
Muut ympäristöasiat	8	12	6	4		1	1			14
Natura-asiat	71									71
Eläinsuojelu	4	4	4	4						4
Palo- ja pelastustoimi, väestönsuojelu	2	4	1	1						5
Asuntotuotanto ja asuntoasiat	43	2	43	41	2					2
Lunastusasiat	3	7	3	2		1				7
Etuosto-oikeusasiat	3	5	2	2						6
Muut kiinteistöasiat	2	3	4	2	1		1			1
Rakentaminen vesistöön	24	25	16	13	1	1	1			33
Pohjavesi	20	5	5	4	1					20

	Siirtyneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhau alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhau alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
Jäteveden johtaminen	9	3	7	6	1					5
Kalankasvatus	9	14	5	5						18
Korvaukset	14	6	15	12	2	1				5
Muut vesiasiat	24	26	18	15		2		1		32
Yleinen tie	11	31	16	12	2	2				26
Muu tieasia	1		1		1					
Ajokortti- ja ammattiajolupa-asiat	9	25	20	16		1		3		14
Autokoulu	3		3	1	1		1			
Ammattimainen moottoriajoneuvo-liikenne	40	30	42	32	2	6	2			28
Liikenteen virhe- ja muut maksut	7	9	11	9			2			5
Rautatieliikenne, merenkulku, ilmailu	1	2	1	1						2
Tietoliikenne	30	12	32	27	1		4			10
Muut liikenneasiat	1	2	2	1			1			1
Merimiehiä, lentäjiä yms. koskevat asiat	2	3	1	1						4
Muut ajoneuvoja koskevat asiat	7	5	5	4		1				7
Pankki- ja vakuustustoiminta	2	1	2	1	1					1
Kaivostoiminta		5								5
Kiinteistöjen- ja asuntojenvälitys	5	3	2	1				1		6
Majoitus- ja ravitsemisliikkeet, anniskelulupa-asiat sekä alkoholin vähittäismyynti	70	11	72	52	7	7	2	4		9
Muut elinkeinoasiat		2	1				1			1
Kilpailuoikeus, kuluttajansuoja, hintavalvonta	79	60	52	37	9	1	4	1		87
Muu elinkeinotoiminnan valvonta	3	4	1	1					1	5
Yhtiöoikeudelliset hallintotoimet	8	9	11	7	3		1			6
Kaupparekisteri	2	2	3			1	2			1
Patentti ja hyödyllisyysmalli	27	23	19	15		3		1		31
Mallisuoja ja tavaramerkki	19	26	10	4	1	2	2	1		35
Muut taloushallintoasiat	1	2	1		1					2
Peruskoulu ja lukio	18	28	29	24	2		3			17
Ammattiopetus	1	1	1	1						1
Yliopistot ja korkeakoulut	1	3	4	3			1			
Muu opetustoimiasia	1	11	6	4			2			6
Toimeentulotukiasiat	207	239	295	278	3	3	11		3	148
Huostaanotto- ja lastensuojeluasiat	117	155	147	111	1	6	21	8	5	120
Lapsen elatusavun turvaaminen	9	9	3	2	1					15
Kehitysvammaisten erityishuolto	8	4	3	2			1			9

	Siirtyneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhaun alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhaun alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
Vammaispalveluasiat	79	108	72	56	6	4	4	2	1	114
Päihdehuolto		2								2
Muu sosiaalinen avustustoimenpide	3	5	4	2			2			4
Muut sosiaaliasiat	29	32	34	20			14		1	26
Kansanterveystyö	3	1	1			1				3
Mielenterveysasiat	46	152	110	105		1	3	1	5	83
Apteekkilaitos	24	5	23	16	3		2	2		6
Terveyden- ja sairaanhoitotoimen harjoittaminen	8	15	5	5						18
Elintarvikevalvonta	2	2	1	1						3
Muut terveyden- ja sairaanhoitoasiat	15	23	13	8		1	3	1		25
Opetustoimen valtionosuudet ja -avustukset		1								1
Muu valtionosuus- ja avustusiasia	1	1	1	1						1
Maataloustuotannon ohjaaminen	2	4	1	1						5
Metsätalouden edistäminen	2	2	1	1						3
Poronhoito	4	2	4	4						2
Metsästys ja kalastus	7	12	6	4	2					13
Muut maa- ja metsätalousasiat	42	36	26	24			2			52
Työllisyys ja työttömyys	8	12	9	8			1			11
Palkkaturva	23	18	27	25		2				14
Työsuojelu	3	1	1	1						3
Koulutus- ja erorahastoasiat		1								1
Työvoimahallinto	3	7	8	8						2
Puolustushallinto	3	6	3	3						6
Oikeushallinto	1	6	3	3					1	3
Ratkaisupyyntö oikeusapupäätöksestä	23	19	22	20	2					20
Muut asiat	1		1	1						
Henkilökohtaisen tulon verotus	242	341	377	329	27	7	14		2	204
Elinkeinotulon verotus	84	88	111	100	8	1	2		1	60
Maatilatalouden verotus	3	5	5	5					1	2
Muu kiinteistötulon verotus	1		1				1			
Varallisuusverotus	3	5	4	3	1					4
Keskusverolautakunnan ennakkotietoasiat	15	25	19	16	2		1	1		20
Ennakkoperintä ja sosiaaliturvamaksuasiat	45	54	61	46	15					38
Lähdeveroasiat		8	1	1						7

	Siirryneitä edelliseltä vuodelta	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Muutoksenhaun alainen päätös on vahvistettu	Muutoksenhaun alaista päätöstä on muutettu	Asia palautettu	Muutoksenhakemus jätetty tutkimatta	Asia rauennut	Asia poistettu diaarista	Vireillä vuoden lopussa
Muut tulo- ja varallisuusveroasiat	9	19	13	11	1		1			15
Perintö- ja lahjaveroasiat	24	49	42	41			1			31
Arvonlisäveroasiat	94	92	111	86	14	8	3		2	73
Tulliasiat	31	8	37	36	1					2
Valmisteveroasiat	33	7	28	22	6					12
Auto- ja moottoripyöräveroasiat	52	96	49	39	5	2	2	1	2	97
Leimaveroasiat	3	2	3	3						2
Varainsiirtovero	5	3	5	5						3
Jätevero	2		2	1	1					
Muut verot ja maksut	3	5	5	3			2			3
Yhteensä	3485	3806	3879	3205	276	115	201	82	40	3372

B. Muutoksenhakulajeittain

Valitus	2194	2123	2111	1683	178	72	112	66	19	2187
Valituslupa	1053	1388	1443	1288	78	39	29	9	11	987
Purku	193	229	251	196	16	3	34	2	8	163
Menetetyn määräajan palauttaminen	18	33	29	20	2		3	4		22
Kantelu	21	21	33	10			22	1	2	7
Muu hakemus	6	12	12	8	2	1	1			6
Yhteensä	3485	3806	3879	3205	276	115	201	82	40	3372

Hallinto-oikeuksista / lääninoikeuksista ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta saapuneet asiat vuosina 2000–2003

	2000	2001	2002	2003
Hallinto-oikeudet				
Helsingin hallinto-oikeus	1089	1014	1233	1166
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	293	343	348	342
Kouvolan hallinto-oikeus	112	127	169	197
Kuopion hallinto-oikeus	127	245	243	246
Oulun hallinto-oikeus	150	173	206	168
Rovaniemen hallinto-oikeus	90	120	87	124
Turun hallinto-oikeus	345	452	443	431
Vaasan hallinto-oikeus	272	298	362	367
Ahvenanmaan hallintotuomioistuin	11	18	23	47
Yhteensä	2489	2790	3114	3088

	2000	2001	2002	2003
Lääninoikeudet				
Hämeen lääninoikeus	10	0	0	0
Keski-Suomen lääninoikeus	5	0	0	0
Kuopion lääninoikeus	0	0	0	1
Kymen lääninoikeus	3	0	0	0
Lapin lääninoikeus	4	0	0	0
Mikkelin lääninoikeus	0	0	0	0
Oulun lääninoikeus	2	0	1	0
Pohjois-Karjalan lääninoikeus	0	0	0	0
Turun ja Porin lääninoikeus	9	0	1	0
Uudenmaan lääninoikeus	69	6	0	2
Vaasan lääninoikeus	14	2	3	0
Yhteensä	116	8	5	3

Hallintolainkäytön muutoksenhakujärjestelmä

Korkein hallinto-oikeus ylimpänä hallintotuomioistuimena. Suomen perustuslain mukaan korkein hallinto-oikeus käyttää ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa. Riita- ja rikosasioissa ylintä tuomiovaltaa käyttää korkein oikeus. Korkein hallinto-oikeus ja korkein oikeus perustettiin vuonna 1918.

Korkeimmasta hallinto-oikeudesta on annettu laki 22.7.1918/74. Toimintansa korkein hallinto-oikeus aloitti 2. syyskuuta 1918. Kun siitä 2.9.2003 tuli kuluneeksi 85 vuotta, korkein hallinto-oikeus järjesti nykyisille ja entisille työntekijöilleen iltatilaisuuden.

Perustuslain mukaan korkein hallinto-oikeus myös valvoo lainkäyttöä omalla toimialallaan. Tavoitteena on varmistaa, että hallintotuomioistuinjärjestelmä toimii kokonaisuutena ja tehokkaasti. Lisäksi korkein hallinto-oikeus voi perustuslain mukaan tehdä valtioneuvostolle esityksiä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä.

Perustuslaissa edellytetään kaiken julkisen vallan käytön perustuvan lakiin. Jokainen voi saattaa hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi, onko hänen oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan koskeva hallintopäätös lainmukainen. Yleinen muutoksenhakuoikeus hallintopäätöksiin on järjestetty lähinnä hallintolainkäyttölailla (26.7.1996/586), joka on myös prosessilaki hallintotuomioistuimissa.

Muu hallintolainkäyttö. Suomen perustuslain mukaan yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet.

Valtion, kuntien, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisissa ja elimissä tehdään joka vuosi miljoonia hallintopäätöksiä, joihin asianosaiset voivat hakea muutosta yleisiltä hallintotuomioistui-

milta. Pääsääntönä on, että hallintoviranomaisen päätöksestä valitustie menee alueelliseen hallinto-oikeuteen. Tietyissä asiaryhmissä muutosta haetaan kuitenkin erityistuomioistuimelta, joita hallintolainkäytön alalla ovat markkinaoikeus ja vakuutus-oikeus. Valituksen tekemistä edeltää usein oikaisumenettely.

Joidenkin hallintoviranomaisten päätöksistä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Esimerkiksi valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta vain sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Vuonna 2003 korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui 83 lainkäyttöasiaa valtioneuvostosta ja ministeriöistä.

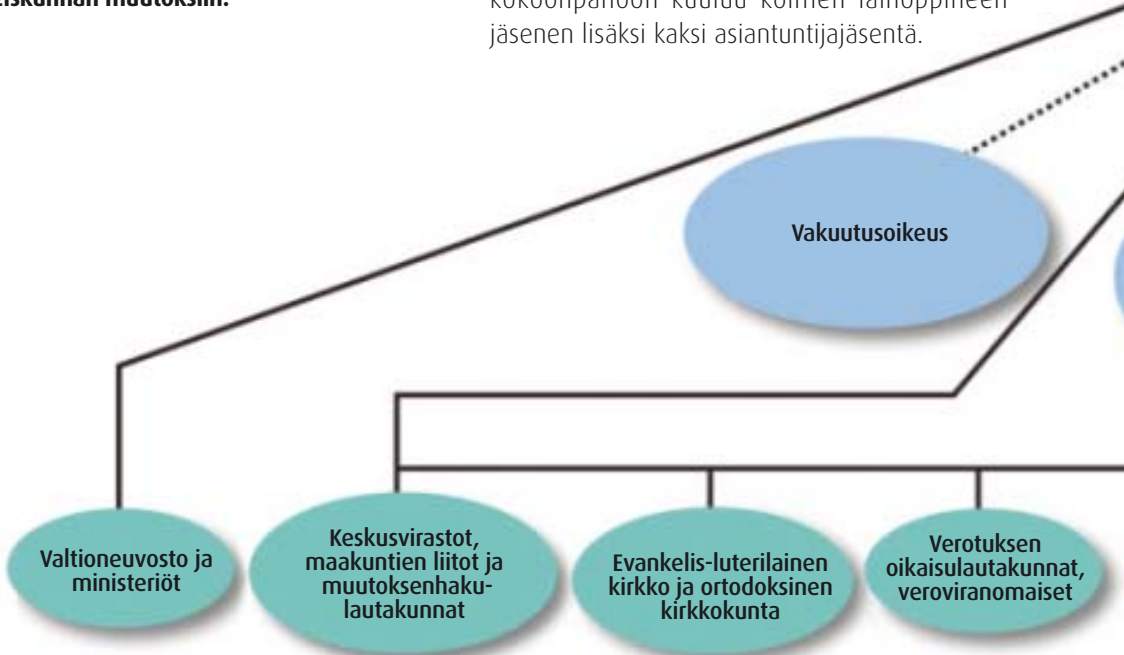
Alueelliset hallinto-oikeudet. Suomessa on kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta: Helsingin, Hämeenlinnan, Kouvolan, Kuopion, Oulun, Rovaniemen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Niiden toimintaa säätelee hallinto-oikeuslaki (26.3.1999/430). Lisäksi Ahvenanmaalla toimii Ahvenanmaan hallintotuomioistuin.

Alueellisten hallinto-oikeuksien tuomiopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta maakuntajakolain (11.12.1997/1159) mukaisesta maakunnasta. Kuitenkin tietyissä asiaryhmissä alueellisenkin hallinto-oikeuden tuomiopiirinä voi olla koko valtio. Esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena kaikki arvonlisäveroa, tulleja ja valmisteveroa koskevat asiat sekä turvapaikka-asiat. Vastaavasti muutoksenhaku vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja velvoittamispäätöksistä on keskitetty Vaasan hallinto-oikeuteen.

Alueellisissa hallinto-oikeuksissa tietyissä asiaryhmissä, kuten mielenterveysasioissa ja

Hallinto-oikeuspäivän paneelissa alueellisten hallinto-oikeuksien ylituomarit ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentti keskustelivat siitä, miten hallintotuomioistuimet ovat reagoineet suomalaisen ja eurooppalaisen yhteiskunnan muutoksiin.

lasten huostaanottoa koskevissa asioissa, asian käsittelyyn osallistuu lainoppineiden jäsenten lisäksi asianomaisen alan asiantuntijajäsen. Kun Vaasan hallinto-oikeudessa käsitellään vesi- ja ympäristönsuojelulakien mukaisia asioita, kokoonpanoon kuuluu kolmen lainoppineen jäsenen lisäksi kaksi asiantuntijajäsentä.

Vuonna 2003 alueelliset hallinto-oikeudet ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuin ratkaisivat yhteensä 21.370 lainkäyttöasiaa. Uusia asioita niihin saapui yhteensä 20.929.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui vuonna 2003 alueellisista hallinto-oikeuksista ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta 3.091 uutta lainkäyttöasiaa, mikä oli 81 prosenttia kaikista saapuneista lainkäyttöasioista.

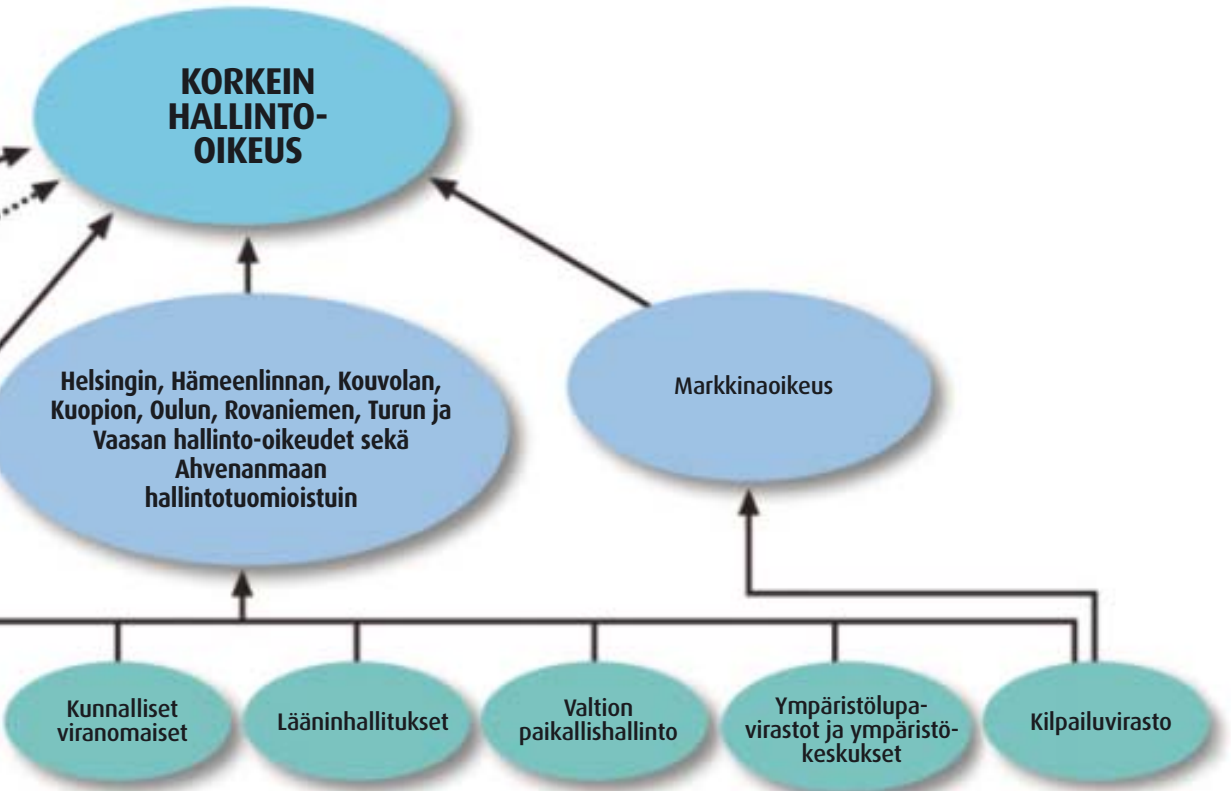
Hallinto-oikeuspäivä. Perinteinen hallinto-oikeuspäivä järjestettiin korkeimmassa hallinto-oikeudessa 20. marraskuuta. Korkeimman hallinto-oikeuden ja alueellisten hallinto-oikeuksien yhteisessä keskustelutilaisuudessa pohdittiin hallintotuomioistuinten haasteita yhteiskunnan muutoksessa. Tilaisuuteen osallistui runsas sata tuomaria ja esittelijää. Alustajina tilai-

sudessa oli muun muassa elinkeinoelämän ja valtionhallinnon edustajia.

Markkinaoikeus. Markkinaoikeuden toimintaa säätelee markkinaoikeuslaki (28.12.2001/1527). Laki tuli voimaan 1.3.2002, jolloin markkinaoikeus aloitti toimintansa. Sille on keskitetty kilpailunrajoituksia ja julkisia hankintoja koskevat asiat sekä markkinaoikeudelliset asiat.

Markkinaoikeudessa kilpailunrajoitus- ja hankinta-asioiden käsittelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Niissä asioissa annettuihin päätöksiin voidaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, kuten aikaisemmin kilpailuneuvoston antamiin päätöksiin.

Vuonna 2003 markkinaoikeus ratkaisi 247 lainkäyttöasiaa, joista 200 koski julkisia han-

kintoja ja 9 oli kilpailunrajoitusasioita. Uusia asioita saapui 253, joista 232 oli hankinta-asioita ja 7 kilpailunrajoitusasioita.

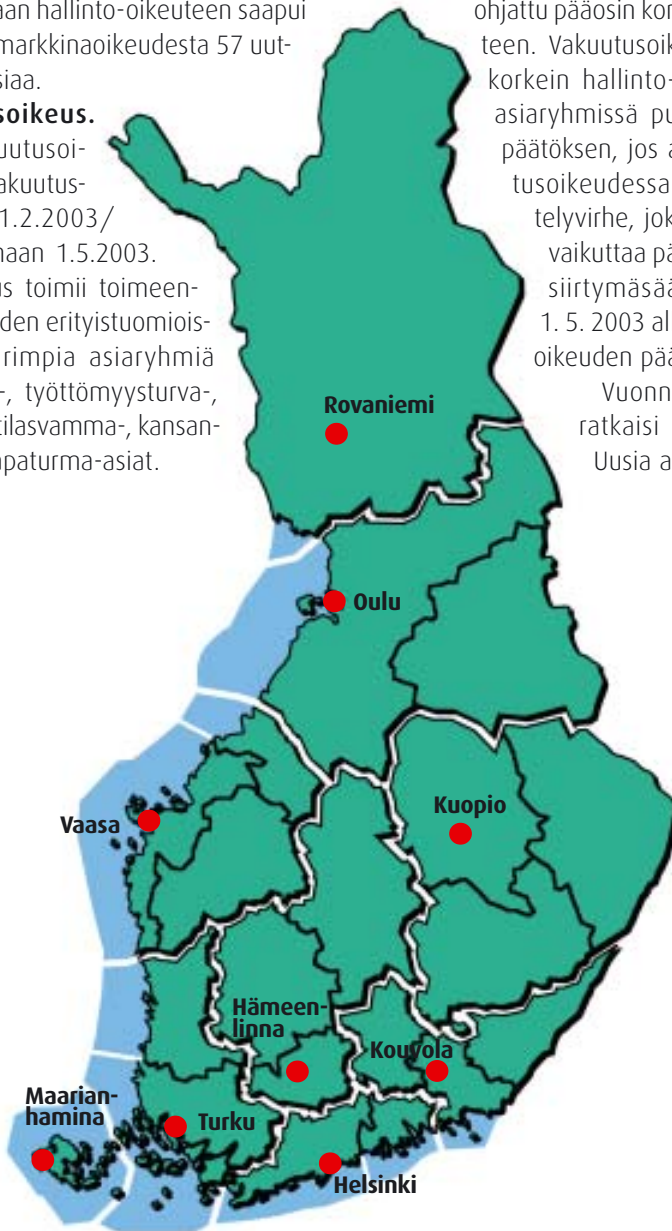
Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui vuonna 2003 markkinaoikeudesta 57 uutta lainkäyttöasiaa.

Vakuutusoikeus.

Uusi laki vakuutus-
oikeudesta eli vakuutus-
oikeuslaki (21.2.2003/
132) tuli voimaan 1.5.2003.
Vakuutusoikeus toimii toimeen-
tuloturva-asioiden erityistuomiois-
tuimena. Suurimpia asiaryhmiä
ovat työeläke-, työttömyysturva-,
opintotuki-, sotilasvamman-, kansan-
eläke- ja työtapaturma-asiat.

Vakuutusoikeudessa asioiden käsittelyssä sovelletaan ensisijaisesti hallintolainkäyttölakia. Ylimääräinen muutoksenhaku on vakuutusoikeuslailla ohjattu pääosin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Vakuutusoikeuslain 19 §:n mukaan korkein hallinto-oikeus voi useimmissa asiaryhmissä purkaa vakuutusoikeuden päätöksen, jos asian käsittelyssä vakuutusoikeudessa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Se koskee lain siirtymäsäännöksen mukaan vain 1. 5. 2003 alkaen annettuja vakuutusoikeuden päätöksiä.

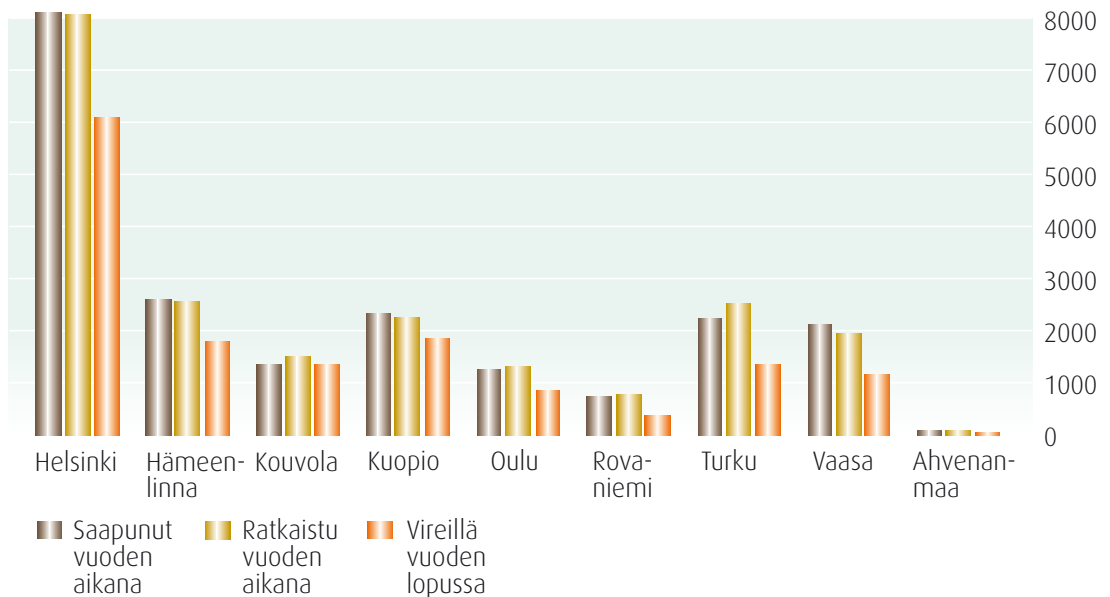
Vuonna 2003 vakuutusoikeus ratkaisi 10.259 lainkäyttöasiaa. Uusia asioita saapui 10.782. ■

- == Alueellisten hallinto-oikeuksien tuomiopiirit
- Maakunnat

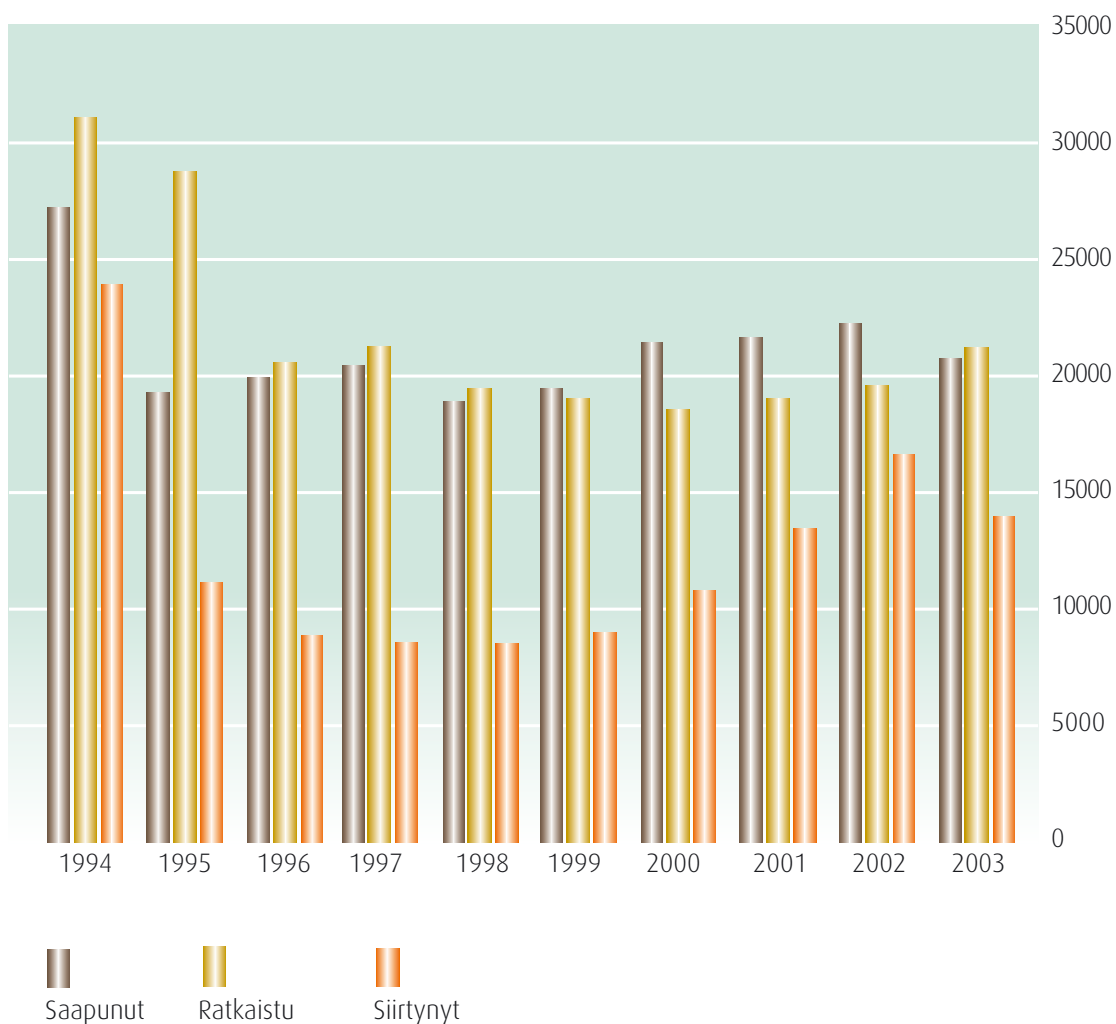
Alueellisten hallinto-oikeuksien ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen työtilasto 2003

	Vireillä vuoden alussa	Saapunut vuoden aikana	Ratkaistu vuoden aikana	Poistettu vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Muutos +/-
Helsinki	6071	8172	8163	58	6022	-49
Hämeenlinna	1873	2621	2602	10	1882	+9
Kouvola	1523	1424	1542	1	1404	-119
Kuopio	1884	2318	2297	5	1900	+16
Oulu	853	1221	1266	5	803	-50
Rovaniemi	416	717	794	1	338	-78
Turku	1638	2260	2580	9	1309	-329
Vaasa	1055	2104	1992	40	1127	+72
Ahvenanmaa	82	92	134	0	40	-42
Yhteensä	15395	20929	21370	129	14825	-570

Lääninoikeuksien / hallinto-oikeuksien ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen työtilanteen kehitys vuosina 1994–2003

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Saapunut	25428	19954	19423	20021	19122	19550	20315	20488	21801	20929
Ratkaistu	30276	28677	21766	20388	19476	18654	18282	18552	19954	21370
Siirtynyt	20895	12151	9730	9305	9014	9794	11555	13429	15292	14825

Toimitus: Timo Ahvenniemi

Valokuvat: Risto Laine

Ulkoasu: Adplus Oy

Painotyö: Frenckellin Kirjapaino Oy

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Unioninkatu 16
00130 Helsinki
Puhelin (09) 185 31
Telekopio (09) 185 3382
korkein.hallinto-oikeus@om.fi
<http://www.kho.fi>